

Noter

De store korstog – Kurt Villads Jensen

s. 2ø:

Chartres, *Historia Iherosolymitana ... auctore domno Fulcheri Carnotensi*, i Recueil des historiens des Croisades, ed. Académie des inscriptions & belles-lettres, 1841-1906, Historiens Occidentaux, vol. III, 311-485. Albert af Aachen, *Historia Expeditionis Hierosolymitanae*, Recueil des historiens des Croisades, red. Académie des inscriptions & belles-lettres, 1841-1906, Historiens Occidentaux, vol. IV, 300-713. Guibert af Nogent, *Dei gesta per Francos et cinq autres textes*, red. R.B.C. Huygens, 1996. Robertus Monachus: *The Historia Iherosolimitana of Robert the Monk*, red. D. Kempf og M.G. Bull, 2013; oversat af Carol Sweetenham i *Robert the Monk's History of the First Crusade. Historia Iherosolimitana*, 2006.

s. 2ø:

Matt 18, 20.

s. 3n:

William af Malmesbury, *Gesta regum Anglorum* = The history of the English kings, vols. 1-2, red. R.A.B. Mynors, Rodney M. Thomson og Michael Winterbottom, 1998, 348, 2.

s. 3m:

Lundeårbogen, i Erik Kromann: *Danmarks middelalderlige annaler*. 1980.

s. 4n:

For antal korsfarere, se Gregory D. Bell, *Logistics of the First Crusade: Acquiring Supplies Amid Chaos*. 2019.

s. 5ø:

Her henviste kilderne til "Ordsprogenes Bog" i *Det Gamle Testamente*, 30, 27.

s. 6m:

Christopher Holdsworth, "An "Airier Aristocracy": The saints at war". *Transactions of the Royal Historical Society*, 6, 1996: 103-122.

s. 6m:

Guibert de Nogent 2, 3.

s. 8m:

B.Z. Kedar, "The Jerusalem Massacre of July 1099 in the Western Historiography of the Crusades". *Crusades*, 3, 2004:15-75.

s. 9m:

R.W. Southern's "emotional tenderness", fx i hans *The Making of the Middle Ages*. 1953: 221.

s. 9m:

Anna Sapir Abulafia, *Christians and Jews in the Twelfth-Century Renaissance*. 1995.

s. 10ø:

Matthew Gabriele, *Between Prophecy and Apocalypse: The Burden of Sacred Time and the Making of History in Early Medieval Europe*. 2024.

s. 10m:

Guibert de Nogent, 6,9.

s. 10m:

Mest kendt er Francis Fukuyama's, *The End of History and the Last Man*. 1992.

s. 11m:

Fremført nogle gange af den i øvrigt enormt spændende korstogshistoriker Christopher Tyerman, blandt andet i hans korte *The Invention of the Crusades*. 1998, og i hans næsten 1000-sider lange *God's War: A New History of the Crusades*. 2006.

s. 12n:

Urkundenbuch des Erzstifts Magdeburg, udg. Friedrich Isräel, Walter Möllenberg, vol. I, nr. 193, 249-252.

s. 13ø:

Ps 41/42, 4.

s. 14ø:

Højsangen 2,10.

s. 14m:

Jf. Jonathan Riley-Smith: "Crusading as an Act of Love", *History*, 65, 1980: 177-192.

s. 16m:

Albert af Aachen, 3, 54.

s. 17m:

Albert af Aachen, 10, 1: med deltagere fra England, Danmark, Flandern og Antwerpen.

s. 17n:

Kurt Villads Jensen, "Myten om prins Svend", *Skalk*, 2, 2001: 20-25. Herfra har påstanden om 200 skibe spredt sig til andre publikationer, men uden nogen angivelse af kilde. Den ellers særdeles solide historiker Paul Riant angiver, at Erik Ejegod rejste med 3000 mænd, men heller ikke han henviser til noget belæg for den påstand (*Expéditions et pèlerinages des scandinaves en Terre Sainte au temps des croisades*, 1865, 157).

s. 18ø:

Den bedste behandling af Sigurds korstog er faktisk på italiensk, men bliver forhåbentligt oversat til norsk: Francesco D'Angelo, *Il primo re crociato. La spedizione di Sigurd in Terrasanta*, 2021.

s. 21ø:

Nævnt i beskrivelsen af Kelds liv, som skulle bruges som argument for at få ham officielt helgenkåret, i *Vitae sanctorum danorum*, red. M.Cl. Gertz, 1908-1912: 268-269.

s. 21m:

Helmold af Bosau, *Helmoldi presbyteri Chronica Slavorum*, udg. G. H. Pertz, 1868, kap. 65.

s. 22ø:

Hovedkilden er *De Expugnatione Lyxbonensi = The conquest of Lisbon*, red. og oversat Charles Wendell David [1936]; genudgivet af Jonathan Phillips 2001.

s. 22m:

I hans helgenvita fra omkring 1290, Israel Erlandi, "Vita S. Erics regis et martyris", *Scriptores rerum svecicarum medii ævi*, red. E.M Fant et al., 1828: 272-276.

s. 22m:

Helmold af Bosau, Kap. 59.

s. 22n:

Gyldenåret er den apokalyptiske tid, som er profeteret af Esaja (kap. 35), hvor alt bliver fred, og blinde ser og døve hører. Udtrykket stammer fra middelalderen, men blev først rigtigt udbredt på dansk med Grundtvig. Smukkeste nok i adventssalmen fra 1837, der beskriver Jesu genkomst i de sidste tider.

Blomstre som en rosengård
skal de øde vange,
blomstre i et gyldenår
under fuglesange!
Mødes skal i stråledans
Libanons og Karmels glans,
Sarons yndigheder.

s. 26ø:

Om erobringen af Rygen, se Bysted, Ane, m.fl, *Danske Korstog. Krig og Mission i Østersøen*, 2006.

s. 26n:

Diplomatarium Danicum, 1938 –, 1:5, nr. 163. For dansk handel med øl i perioden, se Nils Hybel og Bjørn Poulsen: *The Danish Resources ca. 1000-1550. Growth and Recession*, 2007.

s. 30ø:

Hans Krongaard Kristensen og Bjørn Poulsen, *Danmarks byer i middelalderen*. 2016: 128-129.

s. 32ø:

En win-win-situation, ville det vel hedde i dag. Den dobbelt lykkelige udgang er egentlig et terminologisk misfoster på dansk, hvor den dobbelte udgang i teologisk fagsprog betyder, at mennesket enten blive frelst eller ender i helvede. At alle (formodentlig) bliver frelst, lige meget hvad de gør (som tempelherrerne), er vel først blevet en mere almen opfattelse i 1900-tallets Danmark.

s. 32m:

Scriptores minores historiae danicæ medii ævi, bind 1-2, udg. M.Cl. Gertz, 1917-1922. Bind II, 437-442.

s. 33ø:

Janus Møller Jensen, "King Erik Emune (1134-1137) and the Crusades. The Impact of Crusading

Ideology on Early Twelfth-Century Denmark”, i *Cultural Encounters during the Crusades*, red. Kurt Villads Jensen, Kirsi Salonen og Helle Vogt, 2013: 91-104.

s. 33n:

Saxo, *Gesta Danorum*, bind 1-2, udg. Karsten Friis-Jensen, oversat af Peter Zeeberg, 2005: 16.5.1.

s. 39:

”Den tabte tid” udtrykker en nostalgisk, sentimental erindring og en længsel tilbage til den barndom, da personligheden blev formet. Det er formodentlig en grov simplificering af Marcel Prousts *A la recherche de la temps perdu*, men sådan bruges udtrykket nu på dansk. Det dækker egentlig udmærket holdningen hos mange korstogshistorikere, som skrev i slutningen af 1100-tallet.

s. 41m:

Historien om de uheldige danske korsfarere i ”De profectio[n]e danorum in Hierosolymam”, i *Scriptores minores historiae danicae medii aevi*, vol. 1-2, udg. M.Cl. Gertz, 1917-1922, vol. 2, 444-492.

s. 44ø:

Forfatteren til *De profectio[n]e danorum* kalder sig bare ”Broder X, kannik”. Ud fra indholdet af skriftet er det sandsynligt, at han har været tilknyttet bispesædet i Børglum.

s. 44m:

Den bedste analyse af skriftet er Karen Skovgaard-Petersen, *A Journey to the Promised Land. Crusading Theology in the Historia de profectio[n]e Danorum in Hierosolymam (ca. 1200)*, 2001.

s. 45m:

Das Itinerarium peregrinorum: Eine zeitgenössische englische Chronik zum dritten Kreuzzug in ursprünglicher Gestalt, udg. Hans Eberhard Mayer, 1962. Skriftet er formodentlig af Roger Hoveden, men det er omdiskuteret; jf Helen J. Nicholson, *The Chronicle of the Third Crusade. The Itinerarium Peregrinorum et Gesta Regis Ricardi*, 1997, som er en oversættelse til engelsk. Om den danske konges nevø, kapitel 31, beskrivelsen af danskerne, kapitel 27.

s. 47m:

Arnoldi Chronica Slavorum, udg. J.M. Lappenberg, 1868.

s. 47n:

Andreæ Sunonis filii Hexaëmeron, vol. 1–2, red.. Sten Ebbesen og Lars Boje Mortensen, 1985–1988, vers 6357-6361. Innocens 3.s brev af 18. januar 1206 er udgivet i *Diplomatarium Danicum*, men indledningen er forkortet. Den er med i *Svenskt Diplomatariums huvudkartotek över medeltidsbreven*, <https://riksarkivet.se/sdhk>, SDHK nr 309.

s. 48ø:

Vederloven, Sven Aggesen, ”Lex castrensis sive cvrie”, i *Scriptores minores historia danica medii aevi*, vol. 1-2, udg. M.Cl. Gertz, 1917-1922, vol. 1, 64-93.

s. 52m:

Den vigtigste beretning om korstogene i Estland er Henrik af Letland, *Henrici Chronicon Livoniae*,

udg. Leonid Arbusow et Albertus Bauer, 1955. Om danske korstog til Estland, se Carsten Selch Jensen, *Holy War in the Baltic and the Battle of Lyndanise*, 2024.

s. 58n: Torben Kjersgaard Nielsen, *Dannebrog 1219*, 2018.

s. 61ø:

Ain Mäesalu et al., *History of Estonia*, 1997.

s. 79m:

Kurt Villads Jensen, "Once and Future Crusades. Past and Projected Plans of Emperor Frederick II and King Valdemar II of Denmark, c. 1214-1227", i *The Crusades: History and Memory. Proceedings of the Ninth Conference of the Society for the Study of the Crusades and the Latin East, Odense, 27 June – 1 July 2016*, vol. 2, red. Kurt Villads Jensen og Torben Kjersgaard Nielsen, 2021: 77-94.

s. 84n:

Glimrende behandlet i Janus Møller Jensen, *Denmark and the Crusades: 1400-1650*, 2007; og hans *Korstoget til Grønland*, 2022.

s. 87m:

Udgivet i Ellen Jørgensen, "Fra svenske Bibliotheker. II", *Kirkehistoriske Samlinger* 5 Rk 5, 1909-1911: 777-785. Se også Karen Skovgaard-Petersen, "A Lutheran appropriation of the First Crusade: The Danish historian Anders Sørensen Vedel's apology for an Edition of Robert of Rheims", i *Fighting for the Faith – The Many Crusades*, red. Kurt Villads Jensen, Carsten Selch Jensen og Janus Møller Jensen, 2018: 317-329.

s. 88m:

Baggesen kaldte det selv en gendigtning af Tasso. <https://www.kb.dk/e-mat/dod/115308041085-bw.pdf> side 19-48.

s. 89ø:

Fx i tidsskriftet *Skalk* 2001.

s. 89m:

Elisabeth Siberry, "Memorials to Crusaders. The Use of Crusade Imagery in British First World War Memorials", i *The Crusades: History and Memory. Proceedings of the Ninth Conference of the Society for the Study of the Crusades and the Latin East, Odense, 27 June – 1 July 2016*, vol. 2, red. Kurt Villads Jensen og Torben Kjersgaard Nielsen, 2021: 181-197.

s. 91ø:

Kater Arnold, "Pop and the 'Palästinalied': a crusade song revived at the turn of a new millenium", *Crusades* 22, 2023: 115-126. Mange eksempler kan findes på Youtube, søg på Palästinalied og evt. Gothic eller Metal.

s. 92ø:

Dwight D. Eisenhower, *Crusade in Europe*, 1948: 173: "Daily as it [WWII] progressed there grew within me the conviction that as never before in a war between many nations the forces that stood for human good and men's rights were this time confronted by a completely evil conspiracy with which no compromise could be tolerated. Because only by the utter destruction of the Axis was a

decent world possible, the war became for me a crusade in the traditional sense of that often misused word”.

s. 92m:

Wikipediaartikler ”Billy Graham” og ”List of Billy Graham's crusades” og <https://memorial.billygraham.org>.

s. 92n:

Kristeligt Dagblad, d. 26.02.2018.

s. 94n:

<https://rtknudlavard.dk/historie/>

s. 95m:

Flere publikationer af Erling Haagensen.

s. 97n:

Religionssociologen Rodney Starks *God's Battalions. The Case for the Crusaders* fra 2009 har haft stor indflydelse på nutidig apologi for korstogene.

s. 97n:

Fx Michael Pihl og Jesper Rosenløv, *Korstogene – Islams ekspansion og kristen modoffensiv*, 2016, ignorerer fuldstændig Østersøkorstog og religiøse krige, som i middelalderen blev opfattet som korstog, men ikke var rettet mod muslimer.